

Національна академія наук України
Інститут історії України
01001, м. Київ, вул. М. Грушевського, 4

Виконавчий офіс Київської
міської ради КИЇВА
вул. Хрещатик, 36 м. Київ
01044

КИЄВ *А. Редзінко* **ВЛАСТЬ** 10 КВІ 2018

Пашева

Мажук

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCE OF UKRAINE
INSTITUTE OF HISTORY OF UKRAINE

01001, м. Київ, вул. Михайла Грушевського, 4
тел./факс (+38044) 279-63-62
e-mail: institute@history.org.ua
www.history.org.ua

4 Mykhailo Hrushevskiyi str., Kyiv, 01001, Ukraine
tel/fax (+38044) 279-63-62
e-mail: institute@history.org.ua
www.history.org.ua

№ 128/257

«05» квітня 2018

Заступнику голови
Київської міської державної адміністрації
О.Ю. Резнікову

✓

Шановний Олексію Юрієвичу!

На Ваш № 007 982 від 23.03.2018 р. Інститут історії України НАН України
направляє історичну довідку щодо історичного розташування місця «Хрещення
Русі», підготовлену головним науковим співробітником, доктором історичних
наук В.М. Ричкою.

Заступник директора
Інституту історії України НАН України
член-кореспондент НАН України

Г.В. Боряк

ЩОДО РОЗТАШУВАННЯ «МІСЦЯ ХРЕЩЕННЯ РУСЬ» У КИЄВІ

Писемні джерела не дають змоги точно визначити місце хрещення киян Володимиром Святославичем. Ця акція, за свідченням авторитетного старокиївського літопису «Повісті временних літ», розгорнулась спочатку у верхньому місті й продовжувалась на березі Дніпра. Охрещенню киян передувало знищення язичницького пантеону, зведеного Володимиром у центральній частині столиці Русі поза княжим двором у 980 р. Князь наказав, як сповіщає літописець,

«кумиры испровреци" овы остьчи" а другия огневи предати" Перуна же повелѣт привязати" коневы къ хвусту" и влещи с горы по Боричеву на Ручай" 12 мужа пристави тети жезльемь... Влекому же ему по Ручаю къ Днѣпру" плакахуся его нѣвернии людье" еще бо не бяху прияли святого крещенья" и привлекуше зринуша и въ Днѣпръ" и пристави Володимеръ рекъ" аще кде пристанеть вы" то отрѣжьте его от берега" дондеже пороги проидеть" то тогда охабитися его" они же повельная створиша" яко пустища" и проиде сквозѣ пороги" изверже и вѣтръ на рѣнь" и отолѣт прослу Перуныя Рѣнь" якоже и до сего дне словеть» (Лаврентьевская летопись // ПСРЛ. – Т.1. – Стб. 116 – 117).

У цих діях Володимира слід добачати продумане обрядове дійство, яке в системі морально-етичних цінностей язичницького суспільства символізувало вигнання чи поховання божественного кумира. Його не випадково прив'язали до хвоста коня, який у повір'ях язичницьких слов'ян виступав одним із поводитирів на той світ. Вода, куди вкинули Перуна також у стародавніх слов'ян віддавна пов'язувалася зі смертю, потойбічним, *тим* світом. Побиття його палицями теж мало ритуальний характер: ідола необхідно було фізично знищити. Київські неофіти спровадили Перуна за межі тодішнього міста (дитинця) й вкинули його у Ручай (Почайну). Писемна традиція, відображена у житіях святого Володимира, місцем хрещення також вказує р. Почайну. Далі Перуна проводжали аж до дніпровських порогів, за

якими відкривався *чужий світ*, світ кочового *Поля*. Тобто його випроводили до самої крайньої межі розселення слов'ян. Це означало, що за межі їхньої держави випроводжувалося язичництво. Як бачимо, новонароджене християнське царство ніби *розгортається* з сакрального центру – Києва, утворюючи довкола нього такий же сакральний простір.

Володимирове хрещення народу Русі давньоруські книжники співвідносили, як уявляється, з даруванням юдеям Закону при горі Синай. Пам'ять про цю подію відзначалась у Палестині у п'ятидесятий день по Пасці. Згідно християнській традиції саме в день П'ятидесятниці на учнів Ісуса Христа, які зійшлися в Єрусалимі на молитву зійшов Святий Дух, який наповнив їх здатністю виконати заповіджену Ісусом місію – нести роду людському слово Христове, проповідувати його вчення (Лк. 24 : 49). Такою здатністю наділяється відтепер й Володимир, через що можемо обережно припустити, що масове хрещення киян у Дніпрі співпало зі святом П'ятидесятниці (27 травня 988 р.)

У XVII ст. у Києві народилася легенда, що збереглася, зокрема, у «Патериконі» Сильвестра Косова (1635) та «Синописі» (1674), згідно якої Володимирове хрещення відбулося у місці, де історична Хрещата долина виходила на берег Дніпра. Джерелом цього здогаду стало співзвучність назви місцевості. У 1802 р. тут було споруджено так званий пам'ятник св. Володимуру і протягом XIX ст. це місце й вважалося тим, де відбулося хрещення Русі. Слід, однак, зазначити, що протягом тисячоліття Дніпро, Почайна та інші київські річки неодноразово міняли своє річище, і сучасна конфігурація правого берега Дніпра не співпадає із стародавньою.

Отож вважати цілком достовірною й науково обґрунтованою інформацію, що саме в районі сучасної Поштової площі мав місце історичний факт хрещення Русі князем Володимиром не можна. Культурних шарів кінця X ст., які можна було б співвіднести з часами хрещення, на даній ділянці не виявлено. Жодних знахідок, які б підтверджували цю версію також не існує. Разом з тим, виявлені останнім часом в районі Поштової площі та в